

Lijekovi

Josip Čulig

Svake godine u prvom broju komentiramo potrošnju lijekova u prethodnoj godini, planove za novu godinu i mjere koje državna administracija planira u cilju racionalizacije farmakoterapije. Budući da u vrijeme Božića 2007. godine još nismo znali niti budžet Republike Hrvatske planiran za 2008. godinu, niti imena ministra u Vladi zaduženog za zdravstvo, niti prioritete zdravstvene politike u 2008. godini, odstupit ćemo od tradicije. Doduše pamtimo obećanja raznih kandidata za ministre, ali ne bi bilo ozbiljno oslanjati se na izrečena predizborna obećanja, pa ćemo u slijedećem broju pažljivije analizirati aktualno stanje na području potrošnje lijekova, ali i mjere koje će nova administracija na čelu zdravstva objaviti. Želimo vjerovati da će imati viziju za četiri godine mandata, a ne dozvoliti da politiku kreiraju različiti čimbenici, poput marketinga farmaceutskih firmi. Jer, budućnost je najbolje predvidjeti tako da je sam kreiraš!

Današnja kolumna želi upozoriti na važne javnozdravstvene aspekte propisivanja lijekova adolescentima. Prema istraživanju koje je nedavno u Sjedinjenim američkim državama objavio Medco Health Solutions, najveći lanac ljekarni na svijetu, koji bilježi promet od 42 milijuna dolara u 2006. godini, **DJEVOJČICE U DOBI OD 10. DO 19. GODINE ŽIVOTA UZIMAJU ZNAČAJNO VIŠE LIJEKOVA PROPISANIH ZA KRONIČNE BOLESTI I BIHEVIORALNE POREMEĆAJE NEGO NJIHOVI VRŠNJACI.** Među terapijskim grupama prednjače antidijabetici, hipnotici, antipsihotici i lijekovi koji reguliraju hiperaktivnost. U razdoblju od posljednjih 5 godina broj recepata za antidijabetike porasao je kod djevojčica za 59%, a kod dječaka za 14%. Osobito je dramatičan porast oralnih antidijabetika koji se propisuju kod dijabetesa tipa 2. Čak se 3,5 x više djevojčica liječi zbog dijabetesa tipa 2 ili debljine, nego dječaka. U istom promatranom razdoblju potrošnja antipsihotika je porasla za 117% kod djevojčica i 71% kod dječaka. Djevojčice za 46% više uzimaju pilule za spavanje nego dječaci. Prema američkim istraživanjima svega je 20% adolescenata spavalo preporučenih 9 sati na noć, dok ih je 45% spavalo manje od 8 sati. Što se kvalitete sna tiče, čak 10% američkih tinejdžera priznaje da **SU PERMANENTNO NEISPAVANI.** Imajući na umu da dugotrajna medikacija može imati neželjene nuspojave, ali i pogoršati šansu povratka normalnog ritma spavanja, nužno je apelirati na adekvatan pristup poremećajima spavanja. Kakvi su trendovi u Hrvatskoj? Prema istraživanjima Odjela za farmakoepidemiologiju ZZJZGZ benzodiazepini su među najpropisivanijim lijekovima. Smatramo da to nije opravdano i da bi prije pisanja recepta valjalo promisliti o alternativnom pristupu sa manje medikacije. Kada bi HZZO analizirao 30 milijuna recepata koliko se godišnje napiše u Hrvatskoj, siguran sam da bismo dobili adekvatne smjernice prema kojima treba racionalizirati farmakoterapiju. Do tada ćemo i dalje slušati financijska izvješća, koja jesu važna, ali ne govore ništa o kvaliteti farmakoterapije i zdravstvene usluge.

Na gore navedno nadovezuje se podatak koji su istraživači iz Northwestern Memorial Hospital nedavno objavili u The Journal of General Medicine: 50% bolesnika od hipertenzije nije u stanju navesti točne nazive lijekova koje trenutno uzimaju! Doduše, u istraživanje su bili uključeni samo bolesnici nižeg obrazovanja, odnosno nižeg socijalnog statusa, međutim ta ista skupina bolesnika prosječno ima više propisanih lijekova od ostalih bolesnika! Ako ne znaju imena lijekova, da li se pridržavaju uputa o doziranju? Gotovo sigurno: NE! Zamislite tek situaciju kad liječnik u želji da racionalizira broj recepata pita bolesnika: Koje ste lijekove potrošili, a kojih vam je još ostalo? Kakav je stupanj adherencije prema lijekovima u Hrvatskoj?

Na koncu jedna izuzetno važna informacija je koncem studenog osvanula na internet stranicama američke Agencija za hranu i lijekove: **ANTIVIRUSNI LIJEKOVI ZA GRIPU MOGU IZAZVATI PSIHIJATRIJSKE NUSPOJAVE.** Naime japanski su liječnici opazili abnormalna ponašanja kod djece koja su zbog gripe uzimala antivirusnu terapiju. Petero djece je ušlo u delirantno stanje i umrlo. Radi se o lijekovima koji su u Hrvatskoj registrirani kao Tamiflu (proizvođač Roche) i Relenza (proizvođač Glaxo). Samo u 3. kvartalu 2007. godine Roche je zaradio 257 milijuna dolara na svjetskom tržištu za Tamiflu! Ove opasne nuspojave traže od javnog zdravstva reviziju strategije borbe protiv pandemije ptičje gripe i povećanje napora u pronalaženju još efikasnijih cjepiva. Pohvala javnom zdravstvu Hrvatske koje uporno poziva građane na cijepljenje protiv gripe, te na taj način smanjuje potrebu propisivanja rizične antivirusne terapije.